

Съдържание

ПРЕДГОВОР	11
<i>Благодарности</i>	13
ВЪВЕДЕНИЕ	15
ГЛАВА 1 От примитивните големи усти до съвременната неправилна захватка	39
ГЛАВА 2 Предимно дъвчене	55
ГЛАВА 3 Революции в храненето, стойката и жилищата	67
ГЛАВА 4 Външен вид	79
ГЛАВА 5 Развитие и позиция на устната кухина	96
ГЛАВА 6 Нарушения в дишането и съня	114
ГЛАВА 7 Какво можете да направите?	137
ГЛАВА 8 Ортодонти, дентални ортопеди, специалисти по ортогнатия и прогресивна ортодонтия	180
ГЛАВА 9 Промяна на културата, подобряване на здравето	213
БЕЛЕЖКИ	231

Предговор

Сред художниците сюрреалисти била популярна епиграма, приписвана на неизвестен френски поет от XIX век. „Красотата, казвали те, е случайната среща на шевна машина и чадър върху маса за дисекции.“ Това е тържеството на любовта на сюрреалистите към случайните, капризни събития; към абсурдните, изключващи се съпоставки. Книгата, която държите, поражда друг вид епиграма – тя предполага, че резултатът от „случайната среща на една маса на вечеря на ортодонти и известен еволюционист“ може да бъде „изключително интересен“.

Човешката културна еволюция е дълъг низ от примери за закона за неочакваните последици. Изобретяваме земеделието, което води до излишъци от храна, а то от своя страна – до специализация на работата и преди да се усетим, сме измислили социално-икономическия статус – най-смазващия начин за подчиняване на нископоставените, който приматите някога са виждали. Изобретяваме уседналостта и постоянните постройки и скоро се сблъскваме с последиците за общественото здраве от нещо, което никои уважаващ себе си примат не би направил – да живее в гъсто населено място в непосредствена близост до своите изпращания. Одомашняваме вълците като компаньони и не след дълго вече обличаме кучетата си в костюми за Хелоуин и им купуваме Рет

Rocks.¹ Появата на съвременните хора поражда някои изненадващи повратности и промени.

Кан и Ерлих изследват една от тези неочаквани последици от човешката култура от гледната точка на пресичането на опита на тази необичайна двойка съавтори. Кой някога би предвидил, че Селскостопанската революция, Индустриалната революция и приемането на модела за хранене на западната цивилизация ще доведат до характерен ортодонтски профил (както в метафоричния, така и в буквалния смисъл на думата „профил“)? И кой би предвидил, че този ортодонтски профил ще се окаже от значение за редица аспекти на детското развитие, здравето и болестите? И най-вече кой би могъл да предвиди, че такава причудлива комбинация от автори би могла да създаде книга, която е едновременно изключително интересна и изключително важна? Ако имате деца, харесвате деца, някога сте били дете или имате челюсти, заслужава си да я прочетете.

РОБЪРТ САПОЛСКИ,
невробиолог и автор на *Why Zebras Don't Get Ulcers*²
и „Мемоарите на един примат“³,
Университет Станфорд

¹ Pet Rock е колекционерска играчка, създадена през 1975 г. от рекламния директор Гари Дал. – Бел. рег.

² От англ. „Защо зебрите не боледуват от язва“. – Бел. рег.

³ Издателство „Вега-София“, 2007 г.

Благодарности

Дейвид Левентал и Ан Ерлих изстрадаха тази книга повече, отколкото можете да предположите. Единственият човек, който страда повече, беше добрият приятел на Пол (а сега и на Сандра) и негов редактор Джонатан Коб. Работата му по ръкописа преобрази „Челюсти“, като го направи в пъти по-добър. Един анонимен рецензент от Stanford Press направи много полезни предложения.

Елин Бъш, Ричард Клайн, Джон Мю, Майк Мю и Саймън Уонг бяха много полезни, като отговаряха на въпросите ни по време на работата. Много други приятели и колеги отделиха време от натоварения си житейски ритъм, за да прочетат и коментират целия ръкопис или важни части от него. Загледени сме на Анди Бийти, Кира Бийти, Маргарет Берген, Кори Брадшоу, Грег Братман, Кейт Брауман, Мари Коен, Гретхен Дейли, Луиза Даниел, Джоан Даймънд, Джаред Даймънд, Надя Даймънд-Смит, Ан Ерлих, Джереми Фелдман, Марк Фелдман, Даниел Фридман, Джон Харт, Мел Харт, Крейг Хелър, Джил Холдрен, Дейвид Левентал, Саймън Левин, Карен Леви, Джес Марден, Чейс Менгенхол, Джон Морис, Пийт Майерс, Греъм Пайк, Бари Рафаел, Робърт Саполски, Джон Шрьодер, Съзън Томас, Крис Търнбул и Кенет Вайс за изключителната им помощ.

Алън Харви и неговите колеги от Stanford University Press ни помогнаха по много начини, както и нашият агент Джим Ливайн. Маргарет Пинет свърши великолепа работа по редактирането на текста. Голямо удоволствие е да работиш с истински професионалисти.

След появата на първото издание на „Челюсти“ публикувахме рецензирана научна статия, която актуализира посланието на книгата: *Kahn S., Ebrlich P., Feldman M., Sapolsky R., Wong S. 2020. The jaw epidemic: Recognition, origins, cures, and prevention. BioScience 70:759 – 771.* Много сме благодарни на учените, които се присъединиха към нас в това начинание.